
CTNOSTI A OSOBNOST

... Být ctnostným člověkem neznámá být „jen“ slušným člověkem, ale také být např. odvážným, proaktivním a hledajícím pravdu. Slušný člověk může celý život slušně a nekonfliktně prosedět za pecí, nikomu neublížovat, chovat se slušně ve svém koutku. Ctnostný člověk se však ctnostným stává právě proto, že mění svět okolo sebe. Jeho životní postoj je pozitivně konativní. Slušně, s ohledem na druhé, dosahuje svých cílů a zanechává pozitivní stopy ve společnosti. Je dobrý k ostatním, ale i sám k sobě.

Ctnosti jsou naším vnitřním motorem měnit sebe i svět k lepšímu.

Str. 4

ZÁŽITKOVÉ UČENÍ

Zážitkové učení je učení vyplývající z důsledků vlastního jednání, z procesu praktického hledání netradičních řešení přímo v akci a z překonávání úkolů a výzev. Přednostmi zážitkového učení jsou rozvíjení tvůrčích postupů, jednání v rovině flow, vytváření lepších neformálních vztahů ve skupině, pohyb v novém (přírodním) prostředí a především intenzivní učení vlastním jednáním namísto pouhého shromažďování informací.

Str. 6

... Prožitkové programy jsou různé typy aktivit, které aktivizují tělo, mozek, srdce a duši, prostě celého člověka. V pojetí Prázdninové školy Lipnice je z programových prostředků klíčová **hra**. Ta je základním stavebním kamenem všech kurzů. Vedle ní pak v programovém plánu mohou stát i diskuse, sportovní aktivity, pobyt v přírodě, divadlo, výtvarné programy, a jiné. Dětský svět je přirozeně otevřený učení se hrou proto i ve výchově ke ctnostem bude mít hra velký prostor.

Str. 9

... Reflexe pomáhá dětem

- vzpomenout si, co všechno se při hře událo,
- uvědomit si, co všechno se při programu naučily,
- upevňovat sebepojetí, tvořit si obraz sebe sama,
- vnímat chybu jako přirozenou část života, která nám pomáhá učit se,
- vidět přirozenou různost lidského světa (prožitky, názory, postoje, osobnosti, způsoby řešení, atd.) a tuto různost se učit respektovat.

Str. 11

METODIKA VÝCHOVY KE CTNOSTEM

Jednoho večera vzal starý Indián svého vnuka a vyprávěl mu o bitvě, která probíhá v nitru každého člověka. Řekl mu: „Synku, ta bitva v každém z nás je bitva mezi dvěma vlky. Jeden je zlý. Je to vztek, závist, žárlivost, smutek, sobeckost, hrubost, nenávisť, sebelítost, falešnost, namyšlenost a ego. Ten druhý je hodný. Je to radost, pokoj, láska, naděje, vyrovnanost, skromnost, laskavost, empatie, štědrost, věrnost, soucit a důvěra“. Vnuk o tom všem přemýšlel a po chvíli se zeptal: „A který vlk vyhraje?“ Starý Indián odpověděl: „Ten, kterého krmíš.“

Vlídny příběhy, José Carlos Bermejo

Výchovou ke ctnostem chceme krmit hodného vlka. Naše pojetí této výchovy je postaveno na kombinaci dvou oblastí, ze kterých čerpáme výchovné podněty pro děti. Jednou z nich je herní svět, kam patří všechny zážitkové programy, výtvarné činnosti, zpívání, pohybové hry apod. Druhou oblastí je reálný život, který sám nabízí celou řadu situací, které pro výchovu ke ctnostem můžeme využít. Kombinace a poměr obou oblastí je v rukou každého pedagoga, podle toho, k čemu má větší dispozice a co dává větší smysl s ohledem na skupinu dětí. Svět MŠ poskytuje přirozeně větší prostor pro hru, naopak 1.-3. třída ZŠ vyžaduje větší využití reálných situací ze života třídy. Naše metodika nabízí a popisuje oblasti, které lze různě kombinovat a variovat podle možností pedagoga. Výchova ke ctnostem tak vždy bude mít originální podobu svého tvůrce.

Metodika výchovy ke ctnostem, kterou předkládáme, má dva **základní stavební kameny**:

Dvě klíčové pedagogické dovednosti

Na našich metodických kurzech jsme zjistili, že vedle běžných pedagogických dovedností, které mohou být na vysoké úrovni, je pro fungování výchovy ke ctnostem zapotřebí ještě dvou dovedností dalších, které se pedagogové běžně neučí. Naštěstí nevyžadují žádná odborná školení, protože jsou postaveny na obyčejném selském rozumu a principu „*dívám se, vnímám a nabízím*“.

Jedna z těchto dovedností je o obrácení pohledu výchovného oka pedagoga, a to na nový obsah výchovy, na nehmotné a neviditelné ctnosti. Druhou dovedností je pak usměrnění pohledu spontánního oka dítěte a jeho zaměření na to, co je neviditelné, ale co můžeme uchopit v myšlenkách a slovech.

Těmito dvěma dovednostmi jsou:

- 1) Dovednost zařazovat ctnosti jako výchovný cíl do činností dětí
- 2) Dovednost zaměřovat na ctnosti pozornost dětí a učit je jim rozumět

Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.

Antoine de Saint-Exupery

Str. 13

... V naší metodice jsme dospěli k závěru, že kombinace verbálního pojmenování, praktické činnosti dítěte a vizualizace je vhodná kombinace, která je pro dětský mozek vyvážená a zaměřuje pozornost dítěte na nehmotné ctnosti optimálním způsobem.

Co je tedy úkolem pedagoga v této oblasti metodiky:

- Mluvit s dětmi, kolegy a rodiči o ctnostech přirozeně, s vyváženou kombinací lehkosti a vážnosti, jako o samozřejmé součásti lidského života, ve které se lze rozvíjet.
- Pojmenovávat ctnosti v konkrétních projevech chování, ať už dětí nebo dospělých, ať už v připravených herních činnostech nebo v reálných situacích ze života tak, aby děti chápaly ctnosti v mezilidském jednání.
- Ověřovat, nakolik děti jednotlivým ctnostem rozumí, a pomáhat jim vědomě používat ctnosti ve vztahu sám k sobě a ve vztahu k druhým v konkrétních situacích.
- Sám se chovat ctnostně a v případě vybočení své chování s dětmi poctivě otevřeně reflektovat.
- Využívat obrázky pro podporu pochopení ctností dětmi.

Str. 16

KONKRÉTNÍ CTNOSTI

V této kapitole najdete několik ctností, se kterými rádi pracujeme a ke kterým jsme nashromáždili inspirativní materiály. Můžete je použít tak, jak je předkládáme, můžete je variovat, můžete je brát jako impulsy pro vaši osobní tvorbu. Předkládáme zde zkušenosti z několika oblastí:

- zážitkové kurzy Prázdninové školy Lipnice pro rodiče a děti 3-7 let,
- metodické kurzy PŠL pro učitele MŠ v projektu Školky přes Hranice
- realizovaný školní vzdělávací program MŠ Karla IV. v Ústí nad Labem
- letní tábory pro děti
- dramatický kroužek při ZŠ Pustá Kamenice
- domov a naše děti 😊

Str. 22

Drobničky k zakotvení

Posílání odvahy ze srdce do srdce – když dítě potřebuje překonat strach, nabídnou mu kus své odvahy. Obejmeme se, přiložíme srdce na srdce a já řeknu „Dávám ti kus své odvahy.“ Chvíli tak setrváme.

Sbírání odvahy v prostoru – všude kolem nás jsou předměty, které mají sílu, např. dřevo, voda, kámen, kniha o hrdinech, toustovač apod. Vyzveme dítě, aby se rozhlédlo a vybralo si předmět, od kterého si chce kus síly vzít. Dítě si dotekem nabere vnitřní sílu a promění ji uvnitř sebe na odvalu.

Posilující tanec HAKA – tanec maorských domorodců, který měl za cíl vybudit odvahu k boji a zastrašit nepřítel. Zjednodušená verze krásně funguje pro děti jako energetický nabíječ odvahy a odehnání strachu. Tanec samotný můžete najít na Youtube nebo vás jej naučíme na kurzu Zahrada.

KA MATE! KA MATE! KA ORA! KA ORA!
 KA MATE! KA MATE! KA ORA! KA ORA!
 TENEI TE TANGATA PUHURU HURU
 NANA NEI I TIKI MAI
 ŁAKAŁITI TE RA
 A UPANE! KA UPANE!
 A UPANE KAUPANE ŁITI TE RA!
 HĪ !!!

Překlad:
 Zemřu! Zemřu! Žiji! Žiji!
 Zemřu! Zemřu! Žiji! Žiji!
 Tohle je ten vlasatý muž
 který způsobil, že slunce opět svítí
 Jeden krok vzhůru! Další krok vzhůru!
 Krok vzhůru, další... Slunce svítí!
 Hi !!!

Mantra proti strachu – krásná melodická mantra posilující odvahu dětí čelit strachu. Naučíme vás ji zpívat na kurzu Zahrada.

AMBA AMBA
 JAI JAGADAMBA
 JAI BHUVANESHWARI
 JAI JAI MUKAMBA

Překlad:
 Matko, matko (pozdrav matce vesmíru),
 vítězství tobě, matko,
 jež ničíš démony temnoty
 a chráníš vyznavače světla

Str. 25

Činnosti v MŠ

- **Práce se strachem** - odvaha je hodně práce se strachem. Překonat strach. Každý z dětí může vyslovit něco, čeho se bojí. Můžeme si své strachy i nakreslit. Zkusím se postavit strachu, když ho vidím nakreslený?
- **Jaký je náš hrdina?** – vytvoření obrazu našeho superhrdiny. Dětem hodně pomáhá ztotožnění se s nějakým hrdinou, který je v jejich očích odvážný, pak se stávají odvážnými i oni samotní.
- **Věž odvahy** – děti jdou sami cestu k černé strachové krabici, kterou tu zanechal hrozivý Strachoň. Do ní musí děti sáhnout a vytáhnout kostku na důkaz své odvahy, že zvládly těžkou cestu (je to cesta pouze po šipkách po školce, která děti zavede do pro ně neznámé místnosti, kde je tma a je krabice osvětlená pouze svíčkou). Ve třídě tak vzniká z jednotlivých kostek věž odvahy (můžeme na každou kostku napsat jméno toho, kdo ji přinesl. Pokud má někdo velký strach, vždy se najde kamarád, který pomůže a doprovodí. – reflexe může probíhat v kruhu kolem věže odvahy.

Str.29